

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Черниш Юрій Петрович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	553
Якимович Роман Іванович ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ ЯК КОМПЛЕКСНА ФОРМА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	554

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

Харитонов Євген Олегович САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	557
Давидова Ірина Віталіївна ПРИВАТИЗАЦІЯ ЧИ КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ЩО ОБРАТИ?	559
Мінченко Райса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна ДЕЩО ПРО ПРОЦЕДУРУ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ...	561
Некіт Катерина Георгіївна ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ТИМЧАСОВОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ	564
Сафончик Оксана Іванівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	566
Бабич Ірина Григорівна ДИСТРИБУТИВНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	568
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРЕДИТНОГО СТРАХУВАННЯ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ	571
Глиняна Катерина Михайлівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ» І «ПРАВОВА ОХОРОНА» ПРАВ ДИТИНИ	572
Завальнюк Сергій Володимирович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ БУДІВНИЦТВА: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА І СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	576
Калітенко Оксана Михайлівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	578
Кривенко Юлія Василівна ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ДОГОВОРІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	581
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	583
Омельчук Олександр Сергійович ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ	586
Orzikh Yurii Hennadiiovych THE NOTION OF "COURT" UNDER EU REGULATIONS AND ITS FUTURE IMPACT ON UKRAINIAN LAW	587
Павлова Вікторія Георгіївна ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	590
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ РЕПУТАЦІЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	591
Фасій Богдан Володимирович ЗНАЧЕННЯ РОЗСУДУ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН	594
Chanysheva Alina Rashidivna CONCERNING THE DEFINITION OF AUXILIARY AND ADDITIONAL OBLIGATIONS IN THE CONTENT OF OBLIGATORY RELATIONS	596
Білоус Денис Васильович ПОНЯТТЯ НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ДОГОВОРУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА	598
Ващак Владислав Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БОТІВ ДЛЯ ТОРГІВЛІ КРИПТОВАЛЮТАМИ ...	600
Дворнікова Анна Юріївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЗА ВИМОГАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	602
Колісниченко Сергій Васильович ДО ПИТАННЯ ДОГОВІРНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ	605

5. «Ділова репутація», визначення поняття, вплив на ступінь захисту. *Юрист&Закон*. 2011. 18 жовт. (№ 41). URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/50497_dlova-reputatsya-viznachennya-ponyattya-vpliv-na-stupn-zakhistu

6. Про судову практику в справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text

7. Про захист честі, гідності та ділової репутації : постанова Верховного Суду України від 18.06.2020 р. у справі № 522/18103/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89928850>

8. Scritto F. What is digital reputation and how to manage it. *Determ.* 2023. 21 Sept. URL: <https://www.determ.com/blog/what-is-digital-reputation-and-how-to-manage-it/>

9. Духовна О. Захист репутації в інтернеті. Юридична робота з негативним контентом в YouTube та Google. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zahist-reputaciyi-v-interneti-yuridichna-robot-a-z-negativnim-kontentom-v-youtube-ta-google.html#:~:text=299%20ЦК%20України%2C%20фізична%20особа,громадських%20чи%20інших%20обов'язків>

Ключові слова: Інтернет-репутація, онлайн ідентичність, огляди та відгуки, соціальні мережі, цифровий слід.
Keywords: Online reputation, online identity, reviews and testimonials, social media, digital footprint.

Фасій Богдан Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент,
декан факультету судового та міжнародного права*

ЗНАЧЕННЯ РОЗСУДУ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Звертаючись до категорії розсуду і його ролі у врегулюванні цивільних відносин, слід згадати, насамперед, про те, що ця категорія є основоположною при аналізові «методу цивільно-правового регулювання, котрий розуміється як сукупність специфічних засобів впливу на учасників цивільних відносин, що характеризуються, передусім, юридичною рівністю сторін, а також наданням останнім можливості врегулювання цих відносин на засадах їхнього вільного розсуду за винятками, встановленими цивільним законодавством» [2]. Тому категорія розсуду є складовою методу цивільно-правового регулювання, який визначає загалом характер і зміст відповідних правовідносин. Ще донедавна виникнення цивільних правовідносин традиційно пов'язувалося з вольовою, цілеспрямованою та усвідомленою діяльністю суб'єктів права, яка ґрунтувалася на нормах цивільного законодавства. Тобто, існував традиційний, позитивістський підхід до розуміння цивільних правовідносин, які були детерміновані відповідною ситуації правовою нормою.

В останні роки цей підхід змінився і у доктрині права сформувалася позиція, відповідно до якої «з огляду на предмет і метод правового регулювання правові зв'язки, які складаються між учасниками цивільних відносин, можуть бути як урегульованими безпосередньо нормою права, так і навпаки, однак в останньому випадку, якщо такі правові зв'язки не суперечать нормі цивільного права, то вони також визнаються законодавцем і їм надається правова охорона» [1, с. 95–98]. «Цей метод увиразнюється у вихідних ідеях-регуляторах, які традиційно іменуються принципами права. Серед них у європейському приватному праві виділяють основоположний принцип свободи» [7, с. 61–71].

Таким чином, цивільні правовідносини, враховуючи нові підходи, визначені положеннями ЦК України та інших актів цивільного законодавства, є результатом втілення в правову форму конкретних суспільних відносин не тільки завдяки реалізації норми права, але й (додаково) відповідного комплексу ненормативних регуляторів [5, с. 217; 6, с. 285]. Досить ши-

роко розуміється також механізм цивільно-правового регулювання відносин, як «скупчення цивільно-правового інструментарію (цивільно-правових засобів, способів і форм), злагоджена взаємодія якого спроможна впорядкувати цивільні відносини задля максимальної охорони інтересів суб'єктів цивільного права. До його складників належать: а) норми цивільного права, правові звичаї, правочини і квазіправочини (цивільні домовленості); б) юридичні факти; в) цивільні правовідносини; г) акти здійснення та захисту цивільних прав і виконання обов'язків; ґ) правова свідомість; д) правова культура» [4, с. 198–199].

Є. О. Харитонов та О. І. Харитонova пропонують диференційований підхід до розуміння цивільних правовідносин. Науковці виділяють загальнотеоретичний, галузево-теоретичний та конкретно-галузевий рівні такого розуміння. Виходячи з конкретно-галузевого рівня, науковці обґрунтували доцільність «визначення цивільних правовідносин як правового зв'язку, що ґрунтується на нормах цивільного права, між юридично рівними суб'єктами, які виступають як носії цивільних прав і обов'язків» [3]. Тому, на думку Є. О. Харитонов та О. І. Харитоновой, «зміст цивільних правовідносин як один із його елементів більш точним буде не поділяти на матеріальний та юридичний, а вести мову про нього як про єдине поняття, що охоплює суб'єктивні права та обов'язки учасників останніх» [3, с. 107, 113].

Отже, цивільне право можна розглядати як поєднання концепцій, ідей (принципів) та правових норм, які встановлюють, базуючись на принципах диспозитивності, юридичної рівності та ініціативи сторін, «підстави набуття та порядок реалізації й захисту прав та обов'язків фізичними та юридичними особами, а також соціальними утвореннями, що виступають як суб'єкти немайнових та майнових (цивільних) відносин, з метою задоволення матеріальних і духовних потреб приватних осіб та захисту їх інтересів» [2].

Можна стверджувати про існуючий зв'язок між категорією «розсуд» і категорією «свобода» з огляду на неможливість власного розсуду фізичної особи бути не вільним. Свобода ззазвжди передбачає здатність людини діяти на свій розсуд з урахуванням власних інтересів і цілей, спираючись на пізнання об'єктивної необхідності. Розсуд своєю чергою здійснюється не в залежності від того чи іншого факту, а від того чи іншого варіанту поведінки, яка визначена в нормі з оціночним поняттям.

«Розсуд припускає ряд можливостей, ґрунтується на існуванні кількох варіантів, можливих для правозастосовного суб'єкта. Він заснований на існуванні справжніх варіантів на шляху досягнення мети. Фізична особа змушена обирати, але від неї не вимагається обирати саме той чи інший шлях» [2]. «Розсуд» визначається законодавцем як «власний» (ч. 1 ст. 12 ЦК України і т.д.) або «свій» (ч. 1 ст. 20 ЦК України). На цій основі воно сприймається як вільний розсуд, а, отже, не може бути під примусом, тиском. Рішення суб'єкта також є «своїм, власним», прийнятим за своєю волею, тобто вільним. Таким чином, цивільні відносини, будучи врегульованими з урахуванням принципу вільного волевиявлення, на якому ґрунтуються цивільні відносини (ст. 1 ЦК України), є проявом свободи волі, розсуду сторін при виникненні таких відносин (якщо не йдеться про порушення і інші підстави, де при регулюванні є велика питома вага публічно-правових елементів).

Список використаних джерел

1. Кузьмич О. Цивільні правовідносини як один із критеріїв визначення третіх осіб у цивільному праві. *Нац. юрид. журн. : Теория и практика*. 2019. Сент. С. 95–98.
2. Фасій Б. В. Категорія «розсуд» у приватному праві: вступ до проблематики. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 трав. 2018 р.) : у 2 т. / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса, 2018. Т. 2. С. 500–503.
3. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Регулятивні правовідносини приватноправовий та публічно-правовий виміри : монографія. Одеса : Гельветика, 2018. 404 с.

4. Чернега В. М. Візія механізму правового регулювання цивільних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2023. Вип. 76, ч. 1. С. 194–200.
5. Шишка О. Р. Висновки Верховного Суду України як джерело цивільного права: деякі проблеми неспівпадіння з концептом ЦК України. *Проблеми цивільного права та процесу* : тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О. А. Пушкіна. м. Харків, 24 трав. 2019 р. Харків, 2019. С. 217–222.
6. Яроцький В. Л. Цінні папери в механізмі правового регулювання майнових відносин (основи інструментальної концепції) : монографія. Харків : Право, 2006. 54 с.
7. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). URL: https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/2009_02_DCFR_OutlineEdition.pdf

Ключові слова: Розсуд у цивільних відносинах, об'єктивність прийняття рішень, засади справедливості, врахування інтересів всіх сторін, адаптивність до конкретних обставин.

Keywords: Discretion in civil relations, objectivity of decision-making, principles of justice, consideration of the interests of all parties, adaptability to specific circumstances.

Chanysheva Alina Rashidivna

National University «Odesa Law Academy»,

professor of the department of civil law, doctor of legal sciences, associate professor

CONCERNING THE DEFINITION OF AUXILIARY AND ADDITIONAL OBLIGATIONS IN THE CONTENT OF OBLIGATORY RELATIONS

The Civil Code of Ukraine does not use the term «obligatory relationship». The term «obligation» is usually used, with which the legislator seeks to cover all the rights and obligations of the parties who have concluded a bilateral civil law contract, although this does not correspond to the definition of the concept of obligation in the first part of Article 509 of the Civil Code of Ukraine [1]. In this legislative provision, an obligation is defined as a legal relationship in which the debtor is obliged to perform a certain «action» in favor of the creditor...or to refrain from an «action» (in the singular), and the creditor has the right to demand from the debtor the fulfillment of his «obligation» (also in the singular). This is a simple, elementary legal relationship, because its content includes one obligation and one corresponding right of claim. This obligation is one-sided in the sense that it imposes obligations on one party and confers rights on the other party.

For such an obligation as the core of any obligation relationship, it would be better to use the term «simple basic obligation». At the same time, the word «main» already becomes a reason to search for non-main (auxiliary and additional) obligations. And the word «simple» will indicate the elementary nature of the obligation as a connection of one obligation with one right of claim.

The content of the basic simple obligation includes quantitative, qualitative indicators and other characteristics of the action that the debtor is obliged to perform (for example, the seller is obliged to deliver the goods in the assortment, quantity, completeness provided for in the contract, within the period established by the contract or by law, in a certain place, etc.). At the same time, auxiliary obligations go beyond both the main simple obligation and the main complex obligation. They serve to implement the main simple obligation and are related to it. Ancillary obligations are diverse and numerous. Their research could provide constructive results that could be used in the practice of law-making and law enforcement.

If, for example, the contractor did not ensure the preservation of the property provided to him by the customer in accordance with Art. 841 of the Civil Code of Ukraine) and the customer was forced to provide other similar property, then the violation of the main obligation may not occur,